

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

Bolu'da Ekoturizm

Arş. Gör. Gökçe Yasemin ERSÖZ
Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi
gokce.kozan@ibu.edu.tr

BÖLÜMÜN AMAÇLARI

1. Ekoturizm hakkında bilgi sunma
2. Ekoturizmin dünyadaki ve Türkiye'deki örnekleri hakkında bilgi sunma
3. Ekoturizmin Bolu'daki uygulamaları hakkında bilgi sunma

GİRİŞ

Özellikle 2002 yılının Dünya Turizm Örgütü tarafından Ekoturizm yılı olarak ilan edilmesiyle birlikte, ekoturizm kavramı turizm sektörünün tüm paydaşlarında en sık kullanılan kavramlarından biri haline gelmiştir. Şüphesiz ki kavramın içeriği dikkate alındığında bu paydaşlar arasında, kavramı en dikkate alması gerekenlerden biri destinasyonlardır. Çünkü bir turizm çeşidi olarak ekoturizm doğal ve kültürel kaynakların tahrip edilmeden yapıldığı turizm faaliyetlerini içermektedir. Destinasyonlar da turizm hareketliliklerinin sürekliliği açısından, hem doğal güzelliklerini hem de kültürel çekiciliklerini turistlerin kullanımına sunarken bir yandan da bunları koruma görevini de yerine getirmek zorundadırlar. Dolayısıyla ekoturizm destinasyonlar için oldukça önemlidir.

Bolu şehri de gerek doğal güzellikleri, gerekse kültürel değerleri ile önemli destinasyonlardan biridir. Bu nedenle bölgede yapılacak olan ekoturizm tabanlı plan, program ve gelişmeler bölgenin turizmine de önemli katkılar sağlayacaktır.

4.1. EKOTURİZM

Son yıllarda ekonomik, teknolojik ve siyasal gelişmelerin ve özellikle endüstrileşme süreci içerisinde doğal çevrede meydana gelen olumsuz durumların etkisiyle, tüm dünyada kültürel bir değişim yaşanmış ve çevreye karşı olan duyarlılık ile çevre bilinci artmış, gelişme göstermiştir. Dünyanın da insanlara artık değişmeye ve yaşlanmaya başlamasını göstermesiyle, insanlık onun kırılğanlığının ve paha biçilemez değerinin farkına varmıştır. Dünyanın her yerinde ve her alanda yaşanan bu farkındalık turizm sektörüne de yansımış ve edinilen çevre bilinci bu sektörde de kendini göstermiştir. Ayrıca günümüz insanının genel yapı olarak tekdüzelikten sıkılması, yenilik ve çeşitlilik arayışında olması da, aynı şekilde turizm sektörüne de yansımıştır. Bu sebeplerle uzun yıllar hakim olan lüks ve kitle turizmine, deniz-kum-güneş üçlüsüne ve pasif tatil anlayışına olan ilgi azalmış,

müdahalelerle bozulmamış ve temiz bir çevrede, doğa ile bütünleşmiş ve abartısız işletmelerde, butik ama aktif bir tatil anlayışı ortaya çıkmaya başlamıştır.

İnsanların tüketim davranışlarındaki değişimler, turist profillerini de değiştirmiş ve kaynakları koruyarak, doğayı mahvetmeden seyahat etme anlayışı başlamış, öncelikle duyarlı kitle turizmi, sonrasında da alternatif turizm, ekoturizm, doğa turizmi, bilinçli turizm, sürdürülebilir turizm gibi kavramlar ortaya çıkmıştır. Bu yeni turizm kavramlarının özünü, *"ekonomik yönden verimli, toplumsal açıdan sorumlu ve doğal değerlere olumsuz etkisi olmayan uygulamalar oluşturmaktır"* (Akşit, 2007).

4.1.1. Tanımı

Ekoturizm kavramı kelime anlamı olarak incelendiğinde, *"eko"* ön eki genellikle ekolojik kelimesinin kısaltması şeklinde ifade edilmesine rağmen, aslında bu ön eki kullanılmakta amaç sadece ekolojik gelişime değil aynı anda ekonomik kalkınmaya da vurgu yapmak ve iki amacı bütünleştirmektir (Erdoğan ve Erdoğan, 2005).

Ekoturizmin uluslararası kabul edilmiş kesin bir tanımı bulunmamaktadır. Çünkü turizm sektöründeki her paydaş ekoturizmi kendi açısından değerlendirmekte ve kendine fayda sağlayacak bir kavram olacak şekilde tanımlamaktadır. Dolayısıyla ekoturizm adı altında yaptıkları uygulamalar da bu doğrultuda olmakta ve ekoturizm uygulamalarında farklılıklar ortaya çıkmaktadır. Örneğin, çevre örgütleri ve çevreyi koruma yanlısı topluluklar ekoturizmi doğayı koruyan bir amaç olarak görürken, iktisatçılar ekonomik faaliyetlere bir katkı olarak ve istihdam yaratma aracı olarak görmekte, tur operatörleri ise pazarlama aracı olarak kullanılmaktadır. Hükümetler ekoturizmi sürdürülebilir turizm açısından değerlendirmekte ve bir strateji olarak değerlendirmekte, yerel halk ise yerel ekonomiye destek sağlayacak bir araç olarak görmektedir. Yine de tüm bu faydaların birleşiminden ortaya çıkan ve ortak değerleri içine alan kabul edilebilecek bazı uluslararası tanımlamalar bulunmaktadır.

Ekoturizmin ilk önemli tanımı Uluslararası Ekoturizm Topluluğu (The International Ecotourism Society-TIES) tarafından 1990'da yapılmıştır. Bu tanıma göre ekoturizm, *"çevreyi korumayı ve yerel halkın refahını sürdürülebilir hale getirmeyi amaçlayan doğal alanlara yapılan sorumlu seyahatlerdir"* (TIES, 2020).

Dünya Turizm Örgütü (UNWTO) tarafından yapılan tanımlamaya göre ekoturizm, aşağıdaki özelliklere sahip turizm türlerini ifade eder (UNWTO, 2002b):

- *"Turistlerin temel motivasyonunun doğayı ve doğal alanlarda hakim olan geleneksel kültürleri gözlemlemek ve değerini anlamak olduğu tüm doğa temelli turizm türleridir."*
- *Öğretici ve yorumlayıcı özellikler içerir.*

- *Genellikle küçük gruplar için uzman tur operatörleri tarafından düzenlenir. Servis sağlayıcı olarak, küçük ve yerel işletmeler kullanılır.*
- *Doğal ve sosyo-kültürel çevre üzerindeki olumsuz etkileri en aza indirir.*
- *Ekoturizm cazibe merkezi olarak kullanılan doğal alanların bakımını şu şekilde destekler:*
  - *Ev sahibi topluluklar, kuruluşlar ve yetkililer için ekonomik faydalar yaratmak;*
  - *Yerel topluluklar için alternatif istihdam ve gelir fırsatları sağlamak;*
  - *Hem yerli halk hem de turistler arasında doğal ve kültürel varlıkların korunmasına yönelik farkındalığı artırmak."*

Aynı zamanda, ekoturizm terimini tanımlamak için kullanılan, aynı anlama geldiği savunulan birçok alternatif terim mevcuttur. Bunlardan bazıları, doğa seyahatleri, doğa temelli turizm, özel ilgi turizmi, bilinçli turizm, çevreyle dost turizm, doğal yaşam turizmi, kırsal turizm, sorumlu turizm, yeşil turizm, yumuşak turizm gibi terimlerdir. Ancak ekoturizmin doğal, sosyal ve ekonomik korumanın yanında, ekonomik kalkınmaya fayda sağlayıcı bir etkisi olduğu için, bu tür etkinlikler doğal koruma kısmına katkı sağlıyor olsalar bile, topluma ekonomik fayda ve kalkınma sağlamadıkları sürece ekoturizmle eş anlamda kullanılamazlar (Tetik, 2012). Ayrıca birçok kaynakta ekoturizm ile doğa temelli turizm aynı anlamlarda, birbirlerinin yerine kullanılıyor olsa da, aslında ekoturizm doğa temelli turizmin alt segmenti olarak ifade edilmektedir (TIES, 1992; Marques, Reis ve Menezes, 2010; Tetik, 2012). Ekoturizm doğa temelli bir turizm çeşidi olmasının yanında, aynı zamanda eğitici ve koruma temelli ve sürdürülebilir özelliklere sahiptir. Doğa temelli turizmde önemli olan özellik turistlerin turistik aktiviteleridir, bu aktivitelerin doğada yapılıyor olması esas alınmaktadır. Ancak ekoturizmde ekstra olarak, turistlerin doğa seyahatlerinin hem doğal çevreye hem de yerel topluma etkileri üzerinde durulmakta ve bu etkilerin olumlu yönde olması beklenmektedir (Medina, 2005). Doğa turizmi, doğanın tadını çıkarmak ve doğadaki faaliyetleri deneyimlemek için seyahat etmeyi ifade ederken, seyahatin amaçlanan etkileri üzerinde durmamaktadır. Bu nedenle doğa temelli turizm çeşitlerinden birine katılan her turistin ekoturist olduğu söylenemez.

Ekoturizmin temel belirleyici bazı bileşenler içerdiği üzerinde genel bir ortak görüş vardır. Bu bileşenler (Blamey, 1997; Krider, Arguello, Campbell ve Mora, 2010; Kiper, 2013):

- *"Doğa temelli olması,*
- *Korumaya katkı sağlaması ve doğaya en az zarar veren bir özelliğe sahip olması,*
- *Kaynağın değerini anlayan bir temeli olması ve eğitici olması,*

- *Çevresel, kültürel ve ekonomik sürdürülebilirliğe sahip olması ve topluma fayda sağlamasıdır."*

Ekoturizm, fauna ve flora çeşitliliğini koruyan, yerel toplumların refahına katkı yapan ve bunu sürdürülebilir hale getirmeye çalışan, küçük ve orta ölçekli işletmeleri kollayan ve teşvik eden, doğal kaynakların sonsuz olmadığının bilincinde olan ve bunları mümkün olduğunca az tüketme yoluna giden, özellikle kırsal alanlarda iş fırsatları yaratmaya çalışan ve yerel aidiyeti besleyen, deneyim yoluyla öğrenmeyi içeren bir turizm çeşididir ve hem turistler hem de sektör tarafından sorumlu faaliyetleri kapsamaktadır (Kiper, 2013).

Sonuçta, ekoturizmin temel unsurlarını göz önünde bulundurarak şu şekilde bir tanım yapılmıştır: "Ekoturizm, doğa temelli ve doğayı koruma bilincine sahip olan, çevresel, sosyo-kültürel ve ekonomik anlamda sürdürülebilir olan, yerel topluma ekonomik katkı sağlayan, eğitici özelliğe sahip olan tüm bunların yanında yerel halk ile turist arasında olumlu etkileşim kurarak her iki tarafın da ekoturizmden tatmin olmasına yardımcı olan bir turizm çeşididir" (Tetik, 2012).

4.2. DÜNYADAN VE TÜRKİYE'DEN ÖRNEKLER

Ekoturizm kavramı, yıllar içerisinde sanayileşmenin getirdiği sorunlar neticesinde insanların doğal çevreye olan ilgilerinin artması ve dünyanın kaynaklarının korunmasının ne derece önemli olduğunu anlaması sonucu gelişen ve yaygınlaşan bir kavramdır. İnsanların yaşayış şekillerinden dolayı ortaya çıkan, biyolojik çeşitliliğin azalması, su kaynaklarının azalması ve su kalitesinin bozulması, iklimsel sorunlar, çevre ve hava kirliliği gibi tüm çevresel sorunlarla yakından ilgilenme ve bu sorunlarla mücadele etme eğilimi dünyanın her yerinde ve her alanda kendini göstermiştir. Turizm de bu alanlardan biridir. Özellikle kitle turizmi bu çevresel sorunları yaratan bir turizm çeşidi olarak görülmüş ve kitle turizmine tepki ve alternatif olarak ekoturizm kavramı ortaya çıkmıştır. Ayrıca bireylerdeki, farklı, deneyim odaklı, kaliteli zaman geçirilebilecek, otantiğe ve doğaya dönük turistik faaliyet isteği de ekoturizmin ortaya çıkış sebeplerindedir. Dünya genelinde giderek artan şekilde, çevreye duyarlı, öğrenmeye istekli, doğa, kültür ve gastronomiye ilgi duyan, etkileşimi önemseyen ekoturistler ortaya çıkmaktadır.

Dünyada ekoturizmin gelişimi arttıkça, ülkelerin ekoturizme olan ilgisi de artmaktadır. Yerel ekonomiye sağladığı ciddi katkılar sebebiyle özellikle gelişmekte olan ülkeler, ekoturizmi gelişmek için bir fırsat olarak görmekte ve tarım, madencilik gibi geleneksel faaliyetlerden ve kitle turizminden daha kolay ve sorunsuz bir yol olarak değerlendirmektedir. Gelişmekte olan ülkelerin neredeyse hepsi, gelecekle ilgili stratejilerinin arasında ekoturizmi de eklemişlerdir.

Karayiplerde küçük bir ülke olan Kosta Rika, son yıllarda ekoturizm stratejilerini benimsemiş, doğa ve macera turizmine odaklanmış ve beş yıl içerisinde turizm

gelirlerini üç kat arttırmıştır. Ekoturizm faaliyetlerinden önce geleneksel tarım ürünlerinin ihracatından elde edilen gelir, ülkenin en önemli ekonomik kalemi iken, şimdi en çok ekoturizmden gelir sağlanmaktadır. Ülkede "Ulusal Ekoturizm Sertifikasyon Programı" kullanılmaktadır ve tüm turizm faaliyetleri ekoturizme uygun olacak şekilde ve sürdürülebilir nitelikte yapılmaktadır (BAKA, 2012). Ayrıca işletmeler de buna teşvik edilmekte ve en sürdürülebilir olacak şekilde organize edilmeleri için rekabet ortamı yaratılmaktadır. Ayrıca ülkede Mavi Bayrak Ekolojisi Programı, Ulusal Biyoçeşitlilik Enstitüsü (INBio), Sürdürülebilir Nosara gibi program ve kuruluşlar da bulunmakta ve ekoturizm heraçıdan desteklenmektedir. Koruma Altındaki Vahşi Alanlar da ülkenin ekoturizm gelirlerine katkı sağlamaktadır.

Dünya'daki önemli ekoturizm destinasyonlarından bir diğeri Avustralya'dır. Daha önce de belirtildiği gibi Avustralya dünyada ilk defa bir ekoturizm planı hazırlayan ve uygulayan ülkedir. Sahip olduğu birçok doğal güzelliği, kendine has biyolojik çeşitliliğini etkili stratejilerle koruyan, geliştiren ve pazarlayan ülke her yıl birçok turisti çekmektedir. Sadece Dünya Mirasları Listesi"nde yer alan Great Barrier Reef Marine Park bile kendi başına 1,6 milyon turiste ev sahipliği yapmaktadır ve buradan elde edilen gelir yaklaşık 1 milyon ABD dolardır (Yıldız, 2019).

İsveç'te ekoturizm konusunda en başarılı ülkelerden olarak gösterilmektedir. Ekoturizmi ciddi derecede önemseyen İsveç, tüm ekoturizm faaliyetlerini özel kalite standartları ile değerlendirmekte ve bu yönüyle bilinçli ekoturistler tarafından ilk sıralarda tercih edilmektedir. Bölgenin doğal ve kültürel yaşamına saygı, yerel ekonominin desteklenmesi, sürdürülebilir çevresel aktiviteler, doğal ve kültürel yapıya katkıda bulunma, bilgiyi destekleme, kalite ve güvenlik olmak üzere altı prensibi tüm faaliyetlerinde izleyen ülke dünyanın en bilinçli ekoturizm destinasyonlarından biridir.

Kamboçya, Laos, Myanmar, Tayland, Vietnam ve Çin Halk Cumhuriyeti Yunnan Eyaleti'nden ulaşan GMS ülkeleri ekoturizmle ilgili ortak bir strateji planı belirlemiş, bu planla GMS bölgesinin ekoturizmde birinci destinasyon olmasını hedeflemişlerdir. Bu ülkelerden Kamboçya'ya 2010 yılında yaklaşık 2 milyon ekoturist geldiği ve yaklaşık 290 milyon dolar gelir getirdiği belirtilmektedir (BAKA, 2012).

Dünya'daki diğer önemli ekoturizm destinasyonları arasında, Tanzanya, Güney Afrika, Endonezya, Belize, Kenya, Nepal, Yeni Zelanda, Meksika, Hindistan, Şili, Amerika, Kanada gibi ülkeler de bulunmaktadır. Ayrıca Türkiye'nin de rakibi olan Akdeniz çanağında bulunan ülkelerin de ekoturizm konusunda ciddi stratejiler geliştirdiği görülmektedir.

Türkiye de sahip olduğu doğal güzellikleri, zengin coğrafyası, iklimi, bitki örtüsü, biyoloji çeşitliliği, tarihi ve kültürel varlıkları ve sosyo-kültürel yapısıyla ekoturizm için çok önemli bir potansiyele sahiptir. Türkiye'de doğa koruma faaliyetleri

açısından; milli park, tabiat parkı, tabiatı koruma alanı, tabiat anıtı, yaban hayatı koruma ve geliştirme sahası, yaban hayvanı üretim istasyonu, özel çevre koruma alanı, doğal ve arkeolojik sit alanları, muhafaza ormanları, tohum ve gen bahçeleri gibi uygulamalar bulunmaktadır. 2020 verilerine göre ülkede, 44 milli park, 247 tabiat parkı, 116 tabiat anıtı, 82 yaban hayatı geliştirme sahası ve 30 tabiatı koruma alanı bulunmaktadır (Doğa Koruma ve Milli Parklar Genel Müdürlüğü, 2020). Dünyada olduğu gibi ülkemizde de ekoturizm faaliyetleri genelde bu alanlarda gelişme göstermektedir.

Türkiye'de ekoturizmin kendini ilk olarak Muğla'ya bağlı Dalyan ilçesinde gösterdiği söylenebilir. 1987 yılında, İztuzu kumsalına yapılması istenen bir otel inşaatı, bölgenin deniz kaplumbağalarının yumurtlama alanı olmasından dolayı, çevreye duyarlı kesimlerin tepkileri ve uğraşları sonucu durdurulmuştur. Daha sonra Köyceğiz-Dalyan bölgesi "Özel Çevre Koruma Bölgesi" olarak ilan edilmiştir.

Ülkemizde ekoturizm destinasyonu olarak gösterilebilecek en önemli yerlerden birisi Doğu Karadeniz Bölgesidir. Başta yayla turizmi olmak üzere, doğa temelli turizm türlerinden birçok ürünü sunabilecek potansiyelde olan bu bölge, son yıllarda giderek popüleritesini arttırmaktadır ve ülkenin de bu bölge ile ilgili çeşitli ekoturizm stratejileri bulunmaktadır. Bunlardan birisi de, bölgedeki tüm yaylaların yollarla birbirlerine bağlanmasını içeren Yeşil Yol Projesi'dir.

Ayrıca Muğla-Antalya yöresi de, birçok doğa turizmi aktivitesine olanak tanıyan, doğal güzellikleri, tarihi dokusu ve kültürel mirasları ile ekoturizme çok elverişli bir bölgedir. Bunlara ek olarak, Nevşehir'in Avanos ilçesi, Muğla'nın Fethiye ilçesine bağlı Yanıklar Köyü ve burada bulunan ekolojik çiftlikler, Kaz Dağları, Küre Dağları Milli Parkı (PAN Parks - Korunan Alanlar Ağı Parkları sertifikasına sahip), Lavanta Kokulu Köy projesi ile Isparta Kuyucak Köyü ve Adana'nın kelebek alanı olan Saimbeyli ilçesi önde gelen ekoturizm bölgeleri arasında yer almaktadır. Tüm bunlara rağmen ülkenin sahip olduğu potansiyeli yeterince değerlendirebilmesi için daha etkili ve uygulanabilir ekoturizm stratejilerine gerek duyulmaktadır.

4.3. BOLU'DAN ÖRNEKLER

Ekoturizm, diğer geleneksel turizm çeşitlerine göre farklılıklar göstermektedir. Bu nedenle ekoturizme katılan turistlerin yani ekoturistlerin, seyahatlerini gerçekleştirirken gösterdikleri kendilerine has bazı davranışlar bulunmaktadır. Tek tip bir turizm şekline katılmayı reddeden, kaliteli bir tatil ve farklı turizm aktiviteleri arayan ve bu aktivitelerden en verimli şekilde fayda sağlamayı uman bir özellik gösterirler.

Ekoturistlerin farklı ve verimli aktivite arayışları, ekoturizmde hem sportif faaliyetlerin, hem kültürel etkinliklerin, hem de sosyal aktivitelerin artmasına yol aç-

maktadır. Ekoturistlerin katılabilecekleri faaliyetler olarak; doğa yürüyüşü, dağcılık, kaya tırmanışı, kampçılık, kuş gözlemciliği, doğa fotoğrafçılığı, milli parkları ziyaret etme, bisiklete binme, yaban hayatı doğal ortamlarında gözleme, balina gözlemciliği, at biniciliği, flora ve fauna çalışmaları, safariler, kanoculuk, su altı dalışı, kayak, sportif olta balıkçılığı, bitki gözleme, doğal mağaralarda kalma, hayvan davranışları ve ekolojik çalışmalar gibi birçok çevresel faaliyet örnek gösterilebilmektedir.

Aynı zamanda ekoturizm, doğada yapılan çeşitli aktivitelerin yanında, kültürel aktiviteleri de içerebilmektedir, çünkü ekoturizm eğitici özelliği olan bir turizm faaliyetidir (Kiper, 2013). Bu aktiviteler de tarihi yerleri ziyaret etme, kültürel mirasları yerinde görme veya deneyimleme, gastronomi turizmi aktivitelerine katılma, kültürel ve sosyal etkinliklere katılma ve yerel halkla etkileşimi sağlayacak çeşitli aktivitelerde bulunma vb faaliyetlerdir.

Ayrıca konaklama tercihlerinde de oldukça farklı konaklama seçeneklerine yönelebilirler. Genel olarak, doğa ile uyum içerisinde tasarlanmış, tercihen gidilen bölgenin geleneksel mimarisine uygun, abartılı lüks hizmetten uzak basit ve konsept konaklama tesislerini tercih etmekte, daha az yıldızlı oteller, butik oteller ve aile işletmeleri gibi tesislerde konaklamaktadırlar. Ayrıca çoğu zaman kulübeler, ahşap evler, karavanlar, çadırlar, çiftlik evleri gibi yerleri de tercih etmektedirler (Tetik, 2012).

Tüm bu sebeplerden dolayı ekoturizm açısından gelişmek isteyen destinasyonların da, ekoturistleri çekebilecek bu özelliklere sahip olması ve kendilerini bu açılardan geliştirmeleri gerekmektedir. Bolu şehri de aslında tam da bu özellikleri bünyesinde barındıran bir destinasyondur. Doğal güzellikleri ve çekicilikleri, her mevsime uygun turizm aktiviteleri barındırması, hemen her çeşit sportif faaliyetin yapılması, birçok turizm çeşidinin yapılmasına olanak sağlaması, kite turizmüne hitap eden büyük ve yüksek kapasiteli tesisler yerine, bungalov ahşap evler, butik oteller gibi tesislere sahip olması gibi özellikleri açısından ekoturizm için çok elverişli bir şehirdir. Zaten var olan bu potansiyelinin doğru değerlendirilebilmesi ve ekoturizm faaliyetlerinin şehre katkı sağlaması için doğru uygulamaların yapılması gerekmektedir.

Görsel 4.1. Gölcük Tabiat Parkı

Kaynak: Orman ve Su İşleri Bakanlığı, 2016

Orman ve Su İşleri Bakanlığı Doğa Koruma ve Milli Parklar Genel Müdürlüğü tarafından 2016 yılında yayınlanmış olan bir Bolu Tabiat Turizmi Gelişme Planı bulunmaktadır. Bu planda şehrin doğa turizmini canlandırmak ve aynı zamanda ekoturizm kriterlerine uygun şekilde yapılacak bir planlama ve düzenleme ile şehrin bir ekoturizm destinasyonu olmasını sağlamak amaçlanmaktadır. Yaylalar, göller ve dağlık alanlarda bulunan tabiat parkı ve koruma alanları gibi bölgelerde ekoturizmi kapsayan etkin kullanım alanları değerlendirilmiştir. Bu kapsamda ekoturizm potansiyeline sahip bölgeler olarak; Abant Gölü Tabiat Parkı, Yedigöller Milli Parkı, Beşpınarlar Tabiat Parkı, Karagöl Tabiat Parkı, Kökez Çok Yaşlı Gökmar Ormanı Tabiat Koruma Alanı, Akdoğan ve Rüzgarlar Ebe Çamı Tabiat Koruma Alanı, Bolu Kale Fındığı Tabiat Koruma Alanı gibi alanlar belirtilmektedir (Orman ve Su İşleri Bakanlığı, 2016).

Görsel 4.2. Yedigöller Milli Parkı'ndan

Kaynak: Orman ve Su İşleri Bakanlığı, 2016

Bununla birlikte Göynük ve Mudurnu ilçelerinde bulunan ve kentsel sit alanı ilan edilen köy evleri bu ilçelerdeki otantik mimarinin örneklerini sunmaktadır. Bu açıdan bu ilçeler de ekoturizm kapsamında güzel örnekler oluşturan bölgelerdir. Ayrıca hem Göynük hem de Mudurnu 2017 tarihinde Sakin Şehir (Cittaslow) unvanını elde etmiştir. Sürdürülebilir kalkınma ve kent ruhu gibi değerleri korumayı amaçlayan yavaş yaşam hareketi bölgenin ekoturizm değerleri için çok önemli bir gelişmedir. Ayrıca yine Mudurnu'daki Hüsamettindere Köyü ekoköy projesi kapsamında geleneksel köy yaşantısını koruyarak turizm sektörüne hizmet vermektedir.

Görsel 4.3. Göynük Evleri

Kaynak: Kültür ve Turizm Bakanlığı, 2020

Bolu Belediyesi ve Abant İzzet Baysal Üniversitesi tarafından hayata geçirilen "Endemik Bitkiler ve Gen Bahçesi Projesi" ekoturizm faaliyetleri için önemli olan projelerden biri olarak görülmektedir. Bolu'nun 100'ü bulan sayıdaki endemik bitkileri bu proje kapsamında koruma altına alınmakta ve böylece bitkilerinin neslinin tükenmesi önlenmektedir. Türkiye'de ilk kez Bolu'da yapılmış bir projedir.

Ekoturizm açısından önem taşıyan bir başka değer de tarihsel ve kültürel zenginliklerdir. Arkeolojik bulguların belirttiğine göre Bolu'nun geçmişi M.Ö. 7000'li yıllara kadar uzanmaktadır ve bölgede yıllar boyu birçok medeniyet bulunmuştur. Bu medeniyetlerden bilenenleri sırasıyla Bithynialılar, Romalılar, Bizanslılar, Selçuklular ve Osmanlılardır. Osmanlı ve Selçuklu Dönemleri'nden kalan hala kullanılabilir mimari eser bulunmaktadır. Ayrıca arkeolojik kazılarda bulunan eserler de Bolu Müzesi'nde sergilenmektedir (Bulu ve Eraslan, 2008).

Köroğlu destanına da konu olmuş halk ozanı Köroğlu Bolu'nun Dörtdivan ilçesinde yaşamıştır. Babasının intikamını almak için Bolu Beyi'ne karşı savaş açan Köroğlu, yiğitliğin sembolü olarak kabul edilmektedir. Yüzyıllar boyunca anlatılarak, 300 milyon Türkün ortak sembolü haline gelmiş bu kahraman ve destanı

Bolu için çok önemli bir kültürel değerdir. Ancak bu sembolün etkili kullanılmadığı ve yeterince pazarlanmadığı görülmektedir. Önemli bir kültürel sembol olduğu için ekoturizm için de çok önemli bir unsur olabilecek bir yapıya sahiptir.

Benzer şekilde yayla kültürlerinin canlandırılması da ekoturizm için önemlidir. Yayla mimarisine uygun, kendi enerjisini üretebilen evlerle ve yerel halkın kültürlerini, geleneklerini yansıtan bir yaşam tarzı ile yayla kültürlerinin yaşatılması ve ekoturizme kazandırılması bölgenin turizm hareketliliğine büyük katkı sağlayacaktır. Çünkü ekoturizm, yerel kültürü ve yerel biyoçeşitliliği kullanan bir yerel kalkınma turizmidir.

SONUÇ

Bolu sahip olduğu eşsiz doğal güzellikler, tarihi dokusu, kültürel zenginliği, ulaşım kolaylığı gibi değerler ile ülke için çok önemli bir turizm potansiyeline sahiptir. Tüm bunların arasında en öne çıkan özelliğinin ise doğal güzelliği olduğu bir gerçektir. Bu da şehri dünyada yükselen trendler için çok uygun bir bölge haline getirmektedir. Gölleri, yaylaları, ormanları, akarsuları, dağları, iklimi, çok çeşitli bitki örtüsü ve yaban hayatı ile neredeyse tüm doğa tabanlı turizm çeşitlerine ve aktivitelerine imkan sağlayan bir bölgedir. Özellikle, kullanan bölgelere ciddi avantajlar sağlayan ekoturizm çeşidi için çok elverişlidir. Bu fırsatı değerlendirmek için bazı bölgesel uygulamalar yapıldığı görülmesine rağmen bunların yeterli olmadığı da aşikardır. Ciddi ve uygulanabilir stratejilerin daha çok hayata geçirilmesi ve hem iç turizmi daha çok canlandırmak hem de şehri sadece iç turizme katkı yapacak bir bölge olmaktan çıkarmak ve dünyadan da turist çekebilecek bir potansiyele dönüştürmek için çalışılması gerekmektedir.

KAYNAKÇA

- Akşit, S. (2007). Doğal Ortam Duyarlılığı Açısından Sürdürülebilir Turizm, Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 23: 441-460.
- Batı Akdeniz Kalkınma Ajansı (2012). Ekoturizm Sektör Raporu, [<https://baka.gov.tr/uploads/1349952547EKOTURIZM-SEKTOR-RAPORU-11EYLUL.pdf>] (Erişim 19 Ekim 2020).
- Blamey, R. K. (1997). Ecotourism: The Search for an Operational Definition, Journal of sustainable tourism, 5(2): 109-130.
- Bulu, M. ve Eraslan, İ. H. (2008). Bolu İli Turizm Sektörünün Uluslararası Rekabetçilik Analizi, [https://www.researchgate.net/profile/Ismail_Eraslan2/publication/338194104_Bolu_Ili_Turizm_Sektorunun_Uluslararası_Rekabetçilik_Analizi/links/5e060ae1a6fdcc283742a373/Bolu-Ili-Turizm-Sektöeruenuen-Uluslararası-Rekabetçilik-Analizi.pdf] (Erişim 19 Ekim 2020).
- Doğa Koruma ve Milli Parklar Genel Müdürlüğü (2020). Korunan Alanlar, [URL: <https://www.tarimorman.gov.tr/DKMP>] (Erişim 15 Ekim 2020).

- Erdoğan, N. ve Erdogan, İ. (2005). Ekoturizm Betimlemeleriyle İletilenlerin Doğası, Gazi Üniversitesi İletişim Dergisi, 20(1): 55-82.
- Kılıç Benzer, A. N. (2006). Bolu-Göynük ve Yakın Çevresi Doğal ve Kültürel Kaynaklarının Ekoturizm Açısından Değerlendirilmesi, Basılmamış Doktora Tezi, Ankara Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü.
- Kiper, T. (2013). Role of Ecotourism in Sustainable Development, in Özyavuz (ed.) Advances in Landscape Architecture, InTech Published, Rijeka, Croatia, 773-802.
- Krider, R. E., Arguello, A., Campbell, C. ve Mora, J. D. (2010). Trait and Image Interaction: In Ecotourism Preference, Annals of Tourism research, 37(3): 779-801.
- Kültür ve Turizm Bakanlığı (2016). Göynük Evleri, [URL: <https://bolu.ktb.gov.tr/TR-69984/goynukevleri.html>] (Erişim 25 Aralık 2020).
- Marques, C., Reis, E. ve Menezes, J. (2010). Profiling the Segments of Visitors to Portuguese Protected Areas, Journal of Sustainable Tourism, 18(8): 971-996.
- Medina, L. K. (2005). Ecotourism and Certification: Confronting the Principles and Pragmatics of Socially Responsible Tourism, Journal of Sustainable Tourism, 13(3): 281-295.
- Orman ve Su İşleri Bakanlığı (2016). Bolu Tabiat Turizmi Gelişme Planı 2016 – 2019, [URL: <https://silo.tips/download/bolu-tabiat-turizm-gelime-plani-tc-orman-ve-su-ler-bakanlii-doa-koruma-ve-ml-parkl>] (Erişim 19 Ekim 2020).
- Orman ve Su İşleri Bakanlığı (2016). Bolu İli Tabiat Turizmi Uygulama Eylem Planı 2016 – 2019, [URL: <https://bolge9.tarimorman.gov.tr/Documents/BOLU%20TTUEP.pdf>] (Erişim 19 Ekim 2020).
- Palacio, V. (1997). Identifying Ecotourists in Belize through Benefit Segmentation: A Preliminary Analysis, Journal of sustainable tourism, 5(3): 234-243.
- Tetik, N. (2012). Turist Rehberlerinin Ekoturizm Alanındaki Yeterliliklerinin Önem-Performans Analizi. Seyahat ve Otel İşletmeciliği Dergisi, 9(3): 6-24.
- TIES (2020). What is ecotourism?, [URL: <https://ecotourism.org/what-is-ecotourism/>] (Erişim 14 Ekim 2020).
- UNWTO (United Nations, World Tourism Organization). (2002a). World Ecotourism Summit: Final Report, World Tourism Organization and the United Nations Environment Programme, Madrid.
- UNWTO (United Nations, World Tourism Organization). (2002b). The British Ecotourism Market, Madrid: UNWTO.
- Yıldız, O. (2019). Sürdürülebilir Kalkınma Kapsamında Ekoturizmin Muğla İlinin Ekonomik Kalkınmasına Etkileri, Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.